

1170

Nosaltres

(ALDC, VIII, 1923. *Nosaltres*)

Nosaltres, “pronom personal de primera persona del nombre plural, mot amb què l'autor d'un enunciat designa col·lectivament, en el context d'aquest enunciat, dues o més persones entre les quals s'inclou ell mateix” (*DIEC*), és un compost de *nós* (< NŌS) i *altres* (< ALTEROS); l'antic *nós* (s. XIII), fossilitzat en l'expressió *nós amb nós* ‘entre nosaltres, en confiança’, ja va rebre la competència de la forma reforçada *nosaltres* des del s. XIV, que s'explica per extensió de *vosaltres*, que s'imposa a *vós* per distingir el plural del singular, justificat per la doc. (cf. mapa 1171). L'originari *nosaltres* presenta nombroses var. “degudes al desgast fonètic o deformacions pròpies al llenguatge vulgar o rústic” (*DECat*), var. que poden alternar en un mateix parlant; així *nosaltros* (s. XIV), per atracció del plural en -os, i *mosaltros* 85, 87, per atracció del pronom *me*; *nosautris* 7, pel contacte amb l'oc.; *nosatres* (s. XIV), *nosatros* i

mosatros, per dissimilació eliminatòria de líquides. La caiguda de la [z] intervocàlica ha originat *naltres/naltros*, i, per assimilació del grup [o'a] > [o'ɔ] > [ɔ], *n[ɔ]ltros*.

Una altra dissimilació de líquides en *naltres/naltros* desemboca en *natres* (també a 44) i *natros* (veg. *un antre*, mapa 1172) i d'aquí, per dilació de la nasal, *nantres/nantros*, explicació plausible perquè el fenomen no es dona en *vatres/vatros*, on no hi ha nasal.

En la distribució areal de les var. notem un predomini de *nosaltres* en cat. or. (i alg.), reduïble a *nosatres/nosatros*, que, especialment sota *mosatros*, s'estén per la major part del val.; de les formes escurçades, les que tenen una àrea més completa són el tort., amb *natros*, i el mall. i men., amb *noltros*, mentre que d'altres (*naltres/naltros*, *nantres/nantros*, *naltros*) pul·lulen pel Principat.

Nosaltres és l'únic mot normatiu des del *DOrt*, 1917.

